

NIEUWSBRIEF

Secretariaat:
Verzetsstraat 76
2912 CV Nieuwerkerk a.d. IJssel
Tel. 0180-314870
e-mail adri.den.boer@geo-info.nl
Rekening NL89 RABO 0345 2942 03
Girorekening 0272263- ANBI
Oudheidkamer: 's-Gravenweg 6a
(tel. 0180-312228)
Museumnummer 1215
Internet-adres:
www.hvnweb.nl

HISTORISCHE VERENIGING

NIEUWERKERK AAN DEN IJSSEL

No 77 - JANUARI 2018

**Open zaterdagmiddagen Oudheidkamer (14-17 uur):
3/2, 3/3, 7/4, 5/5, 2/6, 7/7, 4/8, 1/9, 8/9 (OMD), 6/10, 3/11, 1/12**

Zie achterin voor contributie 2018!

***Schaalgetrouwe speelgoedkist van de uit 1953 daterende garage
aan de Kerklaan, in de jaren 60 gemaakt door Hannes Boer,
nu in de wisselexpositie in de Oudheidkamer (coll. L. Boer & Zn)***

9 september: Open Monumentendag met presentatie van Nieuwsbrief 76 met 25 topobjecten aan dorpswethouder Daan de Haas

Volvo-truckmodel van De Groot Transport, tot juni in wisselexpositie

28 MAART 20.30 UUR HVN-LEZING IN MUZIEKSCHOOL!

ZILVEREN HVN-OPEN MONUMENTENDAG 9 SEPTEMBER 2017 SUCCES

Er waren tegen de honderd bezoekers, dorpswethouder Daan de Haas met bloemen en een chèque van €250, OZM met een provinciale zilveren Laagste Puntmunt uit 2002 en Nieuwerkerkse digitale foto's en de HVM met een klos Kluko Bindertwine van de Verenigde Touwfabrieken Rotterdam. Op de gepresenteerde Jubileum-Nieuwsbrief met 25 museale objecten in kleur kwamen positieve reacties. Allen dank! Kees Dekker kon €95 aan de stichting ALS overmaken als baten van de door hem gedraaide wilgenhouten paddenstoelen. Nel Oudijk spon en vertelde erover. Was de Oudheidkamer met de 'finissage' van de jubileumexpositie ook Zuidplasp breed gezien niet dé viering van Open Monumentendag?

Mieke den Boer-Snoei zet na 25 jaar de lay out van de Nieuwsbrief voort, al is deze ditmaal (zoals eerder) zwart-wit en dunner. Dank daarvoor. (Het jubileumnummer was ook alleen zo lux uit te geven dankzij de Van Cappellenstichting.)

FEEST-IDEETJES

Stel u hebt iets te vieren. De HVN biedt groepsrondleidingen in de Oudheidkamer aan. (€1 p.p. met een minimum van €25 en max. 40 personen. Ook koffie of thee verkrijgbaar!) Er zijn ook mooie lokaal-historische publicaties te krijgen, deels gratis! Informatie en afspreken bij de secretaris Adri den Boer, tel. 0180-314870.

Gestart wordt zo mogelijk ook met kinderfeestjes: bel Marjolein van Herwijnen, 06-10834595 (€7,50 p.p. en maximaal tien kinderen).

'DE ONTWIKKELING VAN HET GOEDERENVERVOER IN EN ROND NIEUWERKERK AAN DEN IJSSEL TUSSEN 1900 EN 1970'

Dat is de titel van de mooie, door Kor van der Glas samengestelde, stalzolder-expositie, die sinds oktober te bekijken is. (Modellen zijn wèl van na 1970.)

We danken voor de bruiklenen, vooral van de familie Leen Boer. De ontwikkeling van hun familiebedrijf is tekenend. Zand- en grinttransport was sinds 1878 per zeilschip (Ijsselaak), later per motorschip en vanaf 1934 met een 'kiepauto'. In 1987 werd de eerste truck gekocht voor zeecontainertransport en in 1992 stopte de zand- en grinthandel. Dank geldt ook de facebookgroep *'Transport en chauffeurs uit Nieuwerkerk aan den IJssel en omstreken'*.

Deze wisselexpositie blijft tot in juni. Onderzoeksresultaten én modelfoto's blijven ook daarna bewaard.

Alle vrachtwagenfoto's staan al op genoemde facebookgroep en blijven daar ook aangevuld worden. (Groepsbeheerder Kees Boudewijn over dat onderdeel van de expositie: 'Er hing geen foto die ik nog niet gezien had.')

De lokale automodellen kwamen nog nooit in de pers of op internet! Het scheepsmodel-uit-een-schoppensteel (schaal 1:100, 17 cm) kwam dat wèl, om te beginnen met *'Oud-Ijsselschipper Leen Boer vertelt over zijn 'Gerrigje Adriana'*. Mieke den Boer-Snoei schreef dat vier-kolomsartikel voor edities van *De Havenloods* van 17 en 25 maart 1976. Hannes Boer schreef onder haar eindredactie in 1998 ook een boekje van 50 pagina's: *'1878-1998: 120 jaar familiebedrijf Boer: vier generaties Boer'* (ook op het streekarchief in te zien).

Jonger zijn het transportbedrijf en de geleende prachtmodellen van Aart de Groot!

Vrachtwagenmodellen van L. Boer & Zn, tot juni in de wisselexpositie

ALV 2017 EN MONUMENTALE ESSEMOLENFUNDERING

Op 10 mei 2017 keurde de ALV de jaarstukken 2016 goed en herkozen de aanwezigen Kor van der Glas als bestuurslid. Jaap Gouwens verving in de kascontrolecommissie Ton Reijers. De nieuwe plaatsvervanger werd Brord van Westing. (Deze verslaglegging wachtte vanwege de jubileum-Nieuwsbrief.)

In april 2017 stelde een niet-lid via Facebook niet de eigenaar, maar de HVN-secretaris de vraag: **'Molenfundering in Hitland beschadigd?'** Met steun van de ALV werd een brief verzonden naar het Algemeen Bestuur (AB) van het Recreatieschap Hitland. (*'Terwijl er in Hitland goed wordt geïnvesteerd in recreatievoorzieningen accepteert u het steeds verdergaande verval van het 18de-eeuwse Essemolenfundament. (...) We verzoeken u dan ook dringend dit cultuurhistorische fundament terug te brengen in de staat die het had voordat het verval inzette. Voor een informatiebord bieden wij u desgevraagd graag en kosteloos teksten en illustraties aan.'*) Daags voor de AB-vergadering van 28 juni schreef het DB de vereniging al een brief: of de HVN het onderhoud maar op eigen kosten wilde overnemen. In een gesprek van de HVN met het DB in november was dat nog niet veranderd. (Wordt vervolgd!)

Een Hitlandfolder van 1995 geeft hun molenstomp aan als bezienswaardigheid en bevat de zin: *'De recreant met gevoel voor geschiedenis... loopt geboeid over de blootgelegde molenfundering bij de Molenwetering.'*

In 2016 verscheen over het fundament trouwens van Hans Salij de thriller *'Het geheim van de molen in Nieuwerkerk aan den IJssel'*.

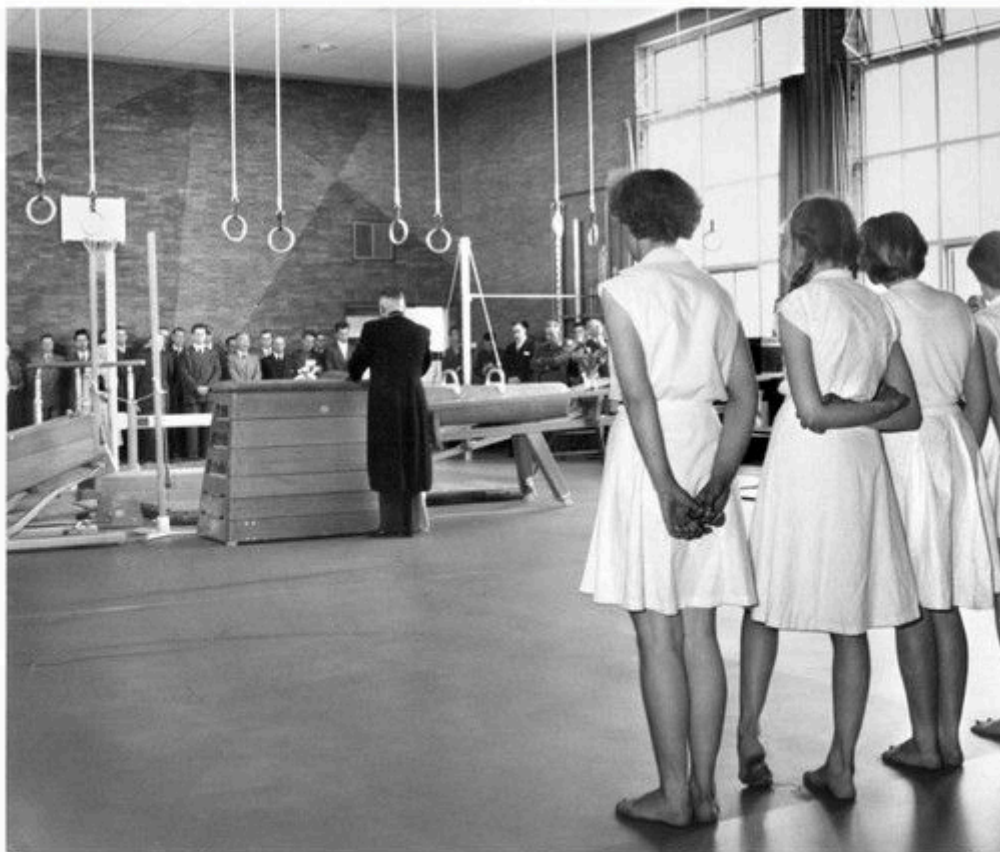

In 1927 zag de Essemolen er nog uit zoals op het oude plaatje, terwijl hij functioneel al vervangen was door het gemaal aan de dijk. De andere foto toont bovenaan het metselwerk onder het hek van 1992 het nieuwe gat van 2017.

Op HVN-opmerkingen over een **Hitland-informatiebord aan de Kortlandstraat** reageerde de CEO in 2011 met dat *'bij gelegenheid aan te laten passen'*. Die gelegenheid was er nog niet en het bord is al jaren onleesbaar groen. Ook is de cultuurhistorische aanduiding *'resten van steenovens'* sinds 2010 te bescheiden en doet geen recht aan de gemeentelijke restauratie-inspanning!

FOTO'S VAN FACEBOOK VERRIJKEN KENNIS OUDHEIDKAMEROBJECT

Margriet van Vliet-Visser plaatste in september drie foto's op Facebook. Twee ervan geven we hier door. Minstens één van deze is van de opening in 1956 van de gymzaal op Dorp bij wat toen nog OLS I heette. De exterieurfoto kan wat jonger zijn. De HVN heeft in haar collectie de rond 2001 bij afbraak geredde eerste steen! Op zijn rug gezien de legger daarvan: burgemeester Vogelaar!

STAATSSECRETARIS TAMARA VAN ARK 'ONDER DE PAN(NEN)?

Als Nieuwerkerks wethouder kwam Tamara van Ark (VVD) op Open Monumentendag 2007 de HVN-Oudheidkamer met het 15-jarig bestaan feliciteren. Nu werd ze staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en we feliciteren háár daar graag mee! Judith Rikken van *Hart van Holland* interviewde haar op haar Haagse departement: *Triomfantelijk tilt Van Ark een dakpan in de lucht. 'Van de oude Batavier. Die gaat overal mee naartoe. Ik ben een echte verzamelaar.'* Pronkstuk vindt ze trouwens een ASVZ-schilderij van 'Windlust'.

BATAVIEREXPOSITIES: 'OOK DORSPOLITICI ZIJN VOORBIJGANGERS' EN 'RAADHUIS 1988-2018'

Dit zijn titels van de eerste wisselexposities in een hoek in het leescafé in de nieuwe *Batavier* in 2018. Nu is er voorafgaand aan de raadsverkiezingen de leerzame foto-expositie: **'Ook dorpspolitici zijn voorbijgangers'**, over Nieuwerkerks raad; onder meer van tegen 1995, gezien door de lens van Peter Molkenboer van het *Rotterdams Dagblad*. Na de verkiezingen volgt dus die expositie **'RAADHUIS 1988-2018'**.

UIT DE AANWINSTEN (MEI-DECEMBER 2017)

Dhr Willink schonk een originele katern met de Nieuwerkerkse tekst én de ovale gravure uit *De Nederlandsche Stad- en Dorp-Beschrijver* van 1797, van meet af aan al benut voor het HVN-vignet! Van oud-wethouder André Muller kregen we twee stropdassen: van een boei bij Ver-Hitland in de Hollandsche IJssel en een startdas uit 2017 van de verbreding van de A20. Van mevr. In 't Hout ontvingen we o.a. regionale wandelmedailles. Een digitale foto-aanwinst werd gekregen na het verbeteren van de té Capelse omschrijving van deze foto van de IJssel- en Lekstreekmars uit de jaren 50 op de Nieuwerkerkse Kerklaan.

Van de hervormde rommelmarkt kwam onder andere een delftsblauwe prijsbeker van het Nieuwerkerkse O.T.T. uit 1977. (Wat was dat? Onbekend in gemeentegidsen!)

De HVN kreeg bij de verbouwing van De Bron tot Ringvaartkerk onder andere een inklapbare kathedr, het kerkdienstenbord, een kleed met 'Al mijn bronnen zijn in U' (Psalm 87 vers 7) en een ongedateerde spaarbus van het orgelfonds. Uit het Ontmoetingscentrum kwamen de ingelijste blauwdruk, een ansichtkaart en de eerste steen van de 'Komkommerkerk' van 1912 (zie de vorige Nieuwbrieff), maar ook een object met 'Gereformeerde Vrouwenbond Ps. 36: 10b'. Van Wim van Vliet kregen we de speelgoed-stoommachine van zijn vader: circa honderd jaar oud!

Vóór Omroep Zuidplas (van 2010) was er 'dichterbij' een Lokale Omroep Nieuwerkerk aan den IJssel (LON). Van Marien Mulder kregen we in 2017 een T-shirt met opdruk 'LONcrew www.lonradio.nl' en van Marijke Edel onder andere LON-badges.

Van mevr. Van Cappellen uit Capelle kregen we een forse koperen schenkkan (ca 50 x 35 cm). Haar man Gerrit erfde deze van Nieuwerkerker Hendrik de Wit, ooit woonachtig aan de 's-Gravenweg tussen de Kerklaan en Kortenoord. Beschadigingen en oplapwerk zijn mogelijk het gevolg van één van de RAF-bombardementen van maart 1945. Van mevr. Ria de Weger kwamen onder andere een haardplaat en flesjes met kleine wattenbolletjes van haar overleden man, tandarts Hans de Weger. Ook een oorspronkelijk Ouderkerkse wollen merklap met als tekst: IER OUD 11 1858 BER INDG. Gerdien van Mourik gaf een leren bladwijzer met de tekst '1946 Nutsbibliotheek Nieuwerkerk a/d IJssel 1976'. Dhr Gallé jr gaf een vaantje door van een evenement van de sportfederatie in 1980 in de Ringvaarthal. Anton Vorstenbosch gaf een plankje door met alle rijwielbelastingplaatjes van 1924-1941 (ook van werklozen). Dick Speksnijder schonk bij de expositie-van-nu een goederentreintje, dat zijn vader maakte. Verder gaf hij een halster van volgens hem gegarandeerd Klein-Hitland én ontwikkelmateriaal van Nieuwerkerks eerste vakfotograaf G. van Bodegom. (Kerklaan-Dorp, later Emmahof. (Zie zijn verhaal in de rubriek *Oude Zaken* van Adrien den Boer in *Het Kanaal* van 20-12-2000.)

Van Hans de Vlaming kwam een Kerklaanbord van de Gemeentesecretarie en de Burge(r)lijke Stand uit de jaren 80. Janny ten Brummeler van tot voor kort De Doortocht gaf naast luchtfoto's een fraaie maquette 1:1000 uit 2000 van Nieuwerkerks centrumgebied. Hij was gemaakt voor C.H. & Partners voor een andere invulling van die hoek dan met die twee woontorens. (Ook het nú te slopen gemeentehuis komt erop voor.) Zij viste de maquette met bijbehorend planboekje uit een vrijdagse marktafvalcontainer, waar ambtenaren hem in dumpsten.... Een carbidlamp kwam van dhr Van der Spek, en een sterilisator met toebehoren (gebruikt bij o.a. keizersnedes bij de geboorte van een kalf) van lid en oud-dierenarts Ham. Lid Marion Garbutt-Fortgens uit Utrecht gaf materiaal uit de nalatenschap van haar vader, zoals foto's en dia's (plus o.a. ontwerpvarianten voor de aula op Essehof, nu in het streekarchief gedeponeerd). Uit het schroot van het 'lijkenhuisje' op de Oude Begraafplaats (gemeentemonument!) redde de HVN-secretaris een gebogen grijsgeverfd ophang-schroefhaakje als herinnering: de vergankelijkheid ten top!

'S-GRAVENWEG 30: TUINDERSVILLA VAN LABRIE TEGEN DE VLAKTE

Voorzitter Johan Knoester nam deze foto op 27 november. De tuindersvilla met erker van ooit de familie Labrie (toen *Corrie's Honk*) was onbeschermd. Van deze tuinderij bewaart de HVN in WOII geteelde ta-

bak. En C. Labrie was van 1964-1960 Nieuwerkerks raadslid voor CHU/ARP.

NIEUWERKERKSE OBJECTEN, HELAAS GEEN AANWINSTEN

* Een wandbord van Dhie Gouwe uit 1962, waarvan er meer moeten zijn gemaakt dan alleen dit exemplaar uit het streekmuseum Krimpenerwaard. (*Winter 1962-'63 - Vogelvoeding Nieuwerkerk a/d IJssel*)

* Het Regionaal Archief Dordrecht heeft in de collectie van de vaandelfabrikant Fa C.M. van Diemen daar ook een foto van het vaandel van de werkliedenvereniging 'Onvermoeid Vooruit' te Nieuwerkerk a/d IJssel. Ter plaatse waren de-

ze vereniging én haar vaandel wat uit beeld geraakt, in tegenstelling tot de werkliedenvereniging 'Ondersteuning zij ons doel', waar een heel archief van resteert. In het register van erkende verenigingen is te vinden dat de vereniging in 1898 werd opgericht en in 1899 koninklijk werd erkend. In *Het Volk* van 1916 stond een verslag van een bijeenkomst van 'Onvermoeid Vooruit', waarbij Suze Groeneweg sprak over **'Waarom aan de vrouw het kiesrecht?'**

(In 1918 kwam ze zelf als eerste vrouw in de

Tweede Kamer.) In een gemeentelijk persknipselboek (op het streekarchief) zegt een knipsel van december 1950 dat 'Onvermoeid Vooruit' toen werd ontbonden en haar kasgeld, f63,27, aan het Groene Kruis gaf! Zou het vaandel zelf nog eens een HVN-aanwinst worden?

MONUMENTENZORG VAN GEERTRUIDA-HOEVE TOT BAARHUISJE

In februari schreef het HVN-bestuur de raad een brief over het maar blijven gedogen van het 'open dak' van dat rijksmonument aan de 1e Tocht. D66 ook en die kreeg in juni met alleen de (grootste!) partij van de monumentenwethouder tegen in de raad een motie aanvaard om B&W wél handhavend te laten optreden. Dat gebeurde en sinds oktober ligt er weer een zeil op! Het echte vervolg met restauratie is nog toekomstmuziek.

Voor foto dank aan www.gouweijsselnieuws.nl. Kijk daar ook eens!

Oók in oktober startte de vervanging van het gemeentelijke monument lijkenhuisje op de Oude Begraafplaats. Het zat evenmin als het ijzeren hek in een beheerplan (!) en de HVN vroeg 24 januari 2011 al om herstel. Dakpannen en het ventilatierooster in zandlopervorm - zat waarschuwend boven de deur - worden herplaatst. Memento mori! *(Foto André Muller)*

Na de afbraak was in 2017 niks meer te zien en het ijzeren hek wacht ook nog steeds op de schilder!

GEMEENTELIJKE BESCHEIDENHEID?

Een positieve verworvenheid van de tweede raadsperiode van Zuidplas is de gemeentelijke monumentenlijst. Aanbrengen en vervangen (in voormalig Zevenhuizen-Moerkapelle acht jaar na de fusie) van monumentenschildjes zal toch niet vóór de verkiezingen plaatsvinden.

Bordje van stembureau, nu in de Oudheidkamer, gekregen bij 't éérste afschaffen van analoog stemmen (1993)

GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN, DE VIERDE MACHT ÉN EEN VISIE

De HVN kent de eigen taken van gemeenteraad, college en ambtenaren (de vierde macht naast of zelfs boven de politieke 'driemachtenleer'). Het is te simpel het volk te verwijten dat ze gemeenteraden hebben gekozen die als was waren in handen van de ambtenaren, maar we kijken vooruit! Op 21 maart mogen volwassenen weer stemmen aan welke (in Zuidplas 27) raadsleden de ambtenaren vervolgens gaan uitleggen 'hoe deze gemeente werkt'. Doe mee en kies uit eigen partijen sterke mannen en vrouwen (die indirect ook wethouders gaan kiezen). Kritiek op de vierde macht is een taboe, maar op het historisch deelterreintje moet open bespreken van evt. (be)sturen toch kunnen?

Wat punten uit 2017 zijn:

- Van 2011-2017 kreeg de HVN knalharde bestuurlijke toezeggingen over het door haar in 2011 gevraagde snel opknappen van het houten baarhuisje én van het ijzeren hek op de oude begraafplaats. Het baarhuisje werd na verder verval eind 2017 aangepakt om te reconstrueren! Een realistische ambtenaar zette op 4 november 2017 het volgende op Facebook over de dodenakker (met foto): *'voorlopig met verveloos hek'*. Bijna zeven jaar na het invullen van de meldingsbon op basis van burgerklachten aan de HVN...!

- Uitvoering moet nóg worden gegeven aan art. 21 uit de *Beheersverordening Begraafplaatsen*, bestuurlijk vastgesteld in 2012: het college houdt een lijst bij van graven die van historische betekenis zijn of waarvan de grafbedekking een opvallende kwaliteit heeft. De gemeenteraad beslist dan over het eventueel ruimen daarvan en het verwijderen van de grafbedekkingen. Bedoeld is om deze, al dan niet herplaatst, te sparen. De HVN gaf als service en op ambtelijk verzoek in 2016 een lokale voorzet, maar dat was tot nu toe NOG vergeefs....

- Op 15 december 2015 zetten B&W de beneden-Snellesluis (1829) op de gemeentelijke monumentenlijst, een ambtenaar verzond dat besluit níét aan het hoogheemraadschap als eigenaar. Dat bestuur kon dus niet reageren dat men het er niet mee eens was en toen trokken B&W hun besluit terug (zonder advies van hun monumentencommissie)! Inmiddels is door het hoogheemraadschap besloten tot sloop van de onbeschermde sluis van Jan Anne Beijerinck!

Nam versterking van de vierde macht verder toe na de Zuidplaspvorming? Werd de raad een elite die graag 'bestuurt op afstand' en het college niet of minder controleert? Natuurlijk hebben de HVN en haar statuten historische oogkleppen op - en deze kritiekpunten gaan bijv. nooit over de Afdeling Samenleving!

OZM, HVN en HVN schreven voor de verkiezingsprogramma's een integrale visie op het cultureel erfgoed van Zuidplas! Download het stuk op de website www.hvnweb.nl.

SIGNALEMENT VAN EEN VERDWÉENEN HISTORISCHE UITGAVE

In de Gemeentegids 2017 van Zuidplas verdween het eerdere hoofdstuk *Historie*. Het voorwoord legt niets over deze beleidswijziging uit. Merkwaardig was wel dat de naam van de redacteur van dat eerdere hoofdstuk Historie prominent bovenaan de titelpagina bleef staan. De voorzitters van OZM, HVM en HVN vroegen B&W in juni per brief naar de reden en kregen een ambtelijke reactie.

SIGNALEMENT VAN NIEUW VERSCHÉENEN HISTORISCHE UITGAVEN

* In *VT129* van Oud Zevenhuizen-Moerkapelle schreef Pim van der Zalm in juni in *'Van het bestuur'* een kritische bijdrage vanwege primair het weglaten van dat hoofdstuk Historie in de Gemeentegids. (*'Mijn conclusie is voorsnog dat de gemeente te weinig historisch besef heeft en het eigenlijk totaal niet belangrijk vindt.'*) Van Adri den Boer verscheen in *VT129* onder andere *'Geertruida-hoeve (1849 - ?)'*. Het leek er ook bij dat rijksmonument een illustratie van.

* In de *Oud-Rotterdammer* van 28-11, 12-12 en 27-12 schreef Adri den Boer over 25 jaar HVN, haar speelgoedpaard met een plaatje *'Meijer en Blessing Speel-goedmagazijn Rotterdam Noordblaak 6'*, haar traporgel met een plaatje van *J. van der Tak & Co - Rotterdam* en een Rotterdamse tuinbouwveilingkist. Museum Rotterdam heeft dat zelfs allemaal zó niet eens! De HVN bewaart dus ook Rotterdams erfgoed: Nieuwerkerkers namen dat spul ooit af!

* *'Hollandsche IJssel, door de lens van Lex Broere'* kwam in juni 2017 op zijn 'woonplaats' Ver-Hitland uit.

(*'Als professioneel buitenfotograaf heb ik in 2016 voor de regionale krant Hart van Holland - Zuidplas tweewekelijks de vele gezichten van de Hollandsche IJssel in tekst en beeld proberen te vangen. Dit werd de basis van het boek, aangevuld met nog eens vijftientig foto's.'*) Zie: www.buitenfotografie.nl.

* In nr 71 van het Ouderkerkse *Op d'IJssel* haalde men in mei een Ouderkerks bericht aan uit de *Schoonhovensche Courant* van 9 mei 1917: *'Tot tijdelijk onderwijzer aan de school aan den Lageweg is benoemd de heer E. Hogeweg te Nieuwerkerk aan den IJssel.'* (Hij was een zoon van G. Hogeweg, van 1889-1925 hoofd van Nieuwerkerks School met den Bijbel.)

Een artikel over Ouderkerkse openbare lagere scholen memoreert dat kinderen van Ver-Hitland werden overgezet door veerman Thijs van Mullem (overgrootvader van de huidige veerman André van Mullem): *Als Thijs zag dat het weer zodanig veranderde dat hij niet meer kon varen, kwam hij naar de school, deed de lokaaldeur open en zei: 'Alle kinderen van Hitland snel de jassen aan en de boot in, want de IJssel zit bijna vast!'*

* Bij Thomas Rap in Amsterdam verscheen in 2017 van Koen van Wijk *'Land van glas. Een familiegeschiedenis'* over generaties tuinders in de B-driehoek (318 pag.). Ook Brecht Moerman hoorde in 1917 bij de 70 tuinders die de CIREO (Coöp. Inmaakcentrale Rotterdam En Omstreken) oprichtten, die dankzij de vrede in drie jaar failliet ging. Hun fabriekspand stond aan de Nieuwerkerkse 's-Gravenweg: de vroegere boterfabriek van Mijnlieff en later benut voor 'P&W'.

* In 2017 verscheen bij W-Books *Het Krimpenerwaard Boek* van Sander Enderink. 'Afrikaners in Ouderkerk' is een stukje bij een foto van rond 1900 van hun schietvereniging Joubert. *'De leden kwamen gekleed als Afrikaner naar de oefeningen in Ouderkerk, waar zij met zo'n 90 man vier geweren hadden. Onder leiding van commandant Hoogendijk werd in zijn kersenboomgaard geschoten.'* De mannen en de vereniging waren wel Ouderkerks, maar de buitendijkse steenfabrikant 'gekke Hoogendijk' en zijn boomgaard waren van Ver-Hitland! Het is een foto uit het streekmuseum Krimpenerwaard met daar wel een goede omschrijving. Dezelfde foto stond ook al in het boekje *'Een blik terug op Ver-Hitland'* van Jan Schutter uit 1982. Adrianus Marinus Hoogendijk (1867-1918) als gewapende 'Boer' te paard stond al in een HVN-Nieuwsbrief....

* Bij de HVC verscheen in 2017 een mooi themaboekje *De steenplaatsen van Capelle aan den IJssel* (72 pag.). Er staan ook wat Nieuwerkerkse plaatjes in en zelfs de zes Informatieborden op Klein-Hitland worden genoemd. (Deze panelen werden door de HVN aan de gemeente als oven-eigenaar geschonken.)

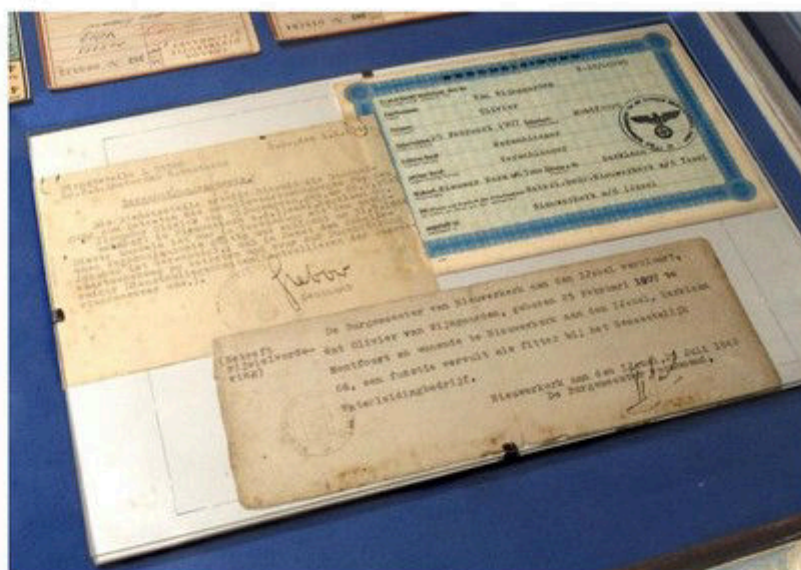
* De *HVC-Nieuwsbrief* 2017-2 bevatte van HVN-voorzitter Johan Knoester de bijdrage 'Historische toelichting bij de naam Troveis' als reactie op een stuk uit 2013 over Dirc Traveys van Moordrecht. (Hij leefde in de dertiende eeuw!)

* *HVC-Nieuwsbrief* 2017-3 bevatte van HVN-secretaris Adri den Boer de bijdrage: 'Was Capelse Distributiedienst niet weg te krijgen?'. De aanleiding was de HVC-expositie **Capelle 40-45** met HVN-bruiklenen hierover.

Overigens ligt er ook een HVN-bruikleen over het mogen aflezen van de watermeter in het Duitse kamp aan de Schollevaartseweg door de Nieuwerkerkse fitter Van Wijn-gaarden. Ga echt eens kijken!

* In oktober verscheen van Adri den Boer 'De Reformatie in Nieuwerkerk' in het hervormd kerkblad *Onderweg*.

* Bij uitgeverij De Banier verscheen in 2017: G. Roos, *Vergeet geen van Zijn weldaden. 175 jaar Gereformeerde Gemeente Moerkapelle*, 492 pag. Daarin is niet alleen aandacht voor de bekende start van de Gereformeerde Gemeente aan de 's-Gravenweg als 'station' van Moerkapelle, maar ook van een Nieuwerkerkse Ledeboeriaanse gemeente die er van 1860-1870 zou zijn geweest.

(De HVN-secretaris is niet overtuigd van een geméente, wel van evt. volgelingen van ds L.G.C. Ledeboer, die zich in 1841 afscheidde van de Nederlandse Hervormde Kerk.) Nieuw is ook de publicatie dat het 'station Nieuwerkerk' in 1920 het oude Moerkapelse avondmaalsstel kreeg. Een foto daarvan stond er niet bij....

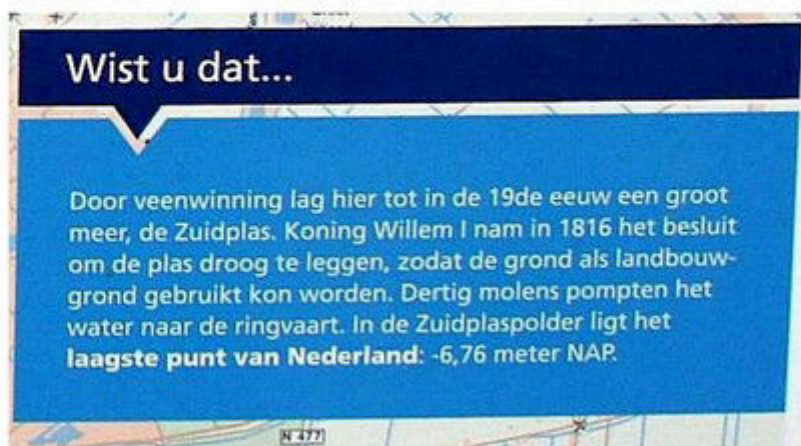
* In de rubriek *oud+heden* in *Hart van Holland* (HvH) verschenen aan Nieuwerkerkse bijdragen:

- **1941: gezangenoproer in 'Komkommerkerk'** (3/5), over kerkvolk, kerkenraad en de hervormde Gezangen 301 (Wilhelmus) en 97 (Lutherlied)
- **Sport in WOII** (17/5), over o.a. Nieuwerkerkse schaatswedstrijd uit 1942
- **Zuidplasbrede kunst** (28/6), over het Delftse keramische werk van Henk Tieman op o.a. het Hervormd Kerkelijk Centrum

- **Kerkgebouw behouden als danscentrum** (12/7), over het gereformeerde Ontmoetingscentrum van 1969 en m.n. de verbeeldingen van toen erin. Zelfs van de 'Mensenvisser M4' (Mattheüs 4) van Scholten kon nog geen fragment worden gered!

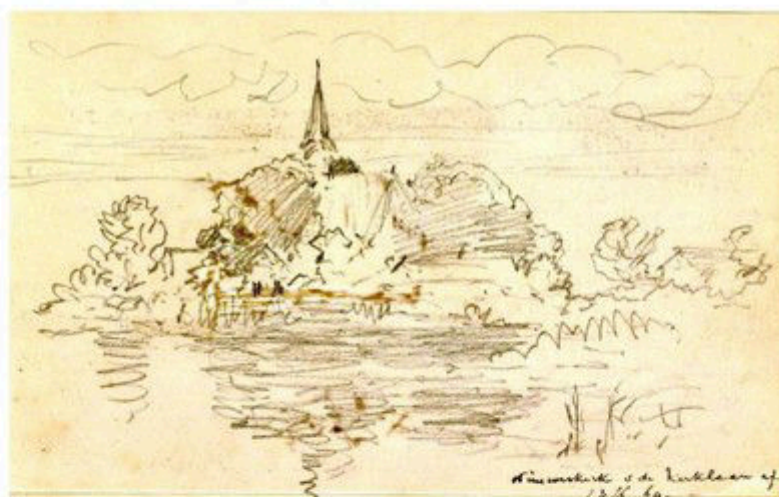

- **Manipuleren met de Zuidplashistorie?** (9/8), over een nieuw infobord bij de Snellesluis dat dat object uit 1829 bewust vast doodzweeg en liegt over Zuidplasmolens ('dertig molens pompten dat water naar de ringvaart'; dat moest zijn: negen molens máálden het ernaar...). Het recreatieschap Rottemeren met Zuidplas in het bestuur plaatste dit bord zo. Wel met een mooie foto van Delfshaven.... Jammer zo.

- **Nieuwerkerk in Rijksmuseum** (11/10), over Nieuwerkerkse tekeningen van de Rotterdammer Johannes Tavenraat uit 1864 (*Van Lange's kade*, nu Oude[r]kerkselaan geheten) en 1869 (*Nieuwerkerk v. de Kerklaan*).

- **Nieuwerkerkse geluksbeelden** (6/12), over een beeld van Nieuwerkerks ambachtsheer Willem van Duivenvoorde in Oosterhout en een beeld van de profeet Elia bij Comenius hier, ooit gemaakt voor de Kon. Wilhelminamavo!

Van Johan Knoester prijkte in de rubriek *De schatten van Zuidplas* in 'HvH':

- **De bolderkar van Molenaar** (7/6)

Deze rubriek *De schatten van Zuidplas* werd gestart in 2015 en stopte helaas. Wat HVN-voorzitter Johan Knoester er in die tijd aan bijdroeg blijft gelukkig wel in meervoud bewaard. De volledige bijdragen staan op de websites www.hvonline.nl en op www.hvnweb.nl/ohkamer/hartvanholland2016.pdf.

* Eind 2017 verscheen bij het 350-jarig bestaan van hun dorpskerk van Arie en Ineke Brugmans *"Uit het moer een capelle verheven"*. Het boek is in letterlijke zin nog zwaarder dan het eerder dat jaar verschenen werk over 175 jaar gereformeerde gemeente in Moerkapelle! Een van de onderwerpen is de dorpskerkrestauratie van 1832. De Nieuwerkerkse meester-timmerman Gerrit Keij werd in 1829 gevraagd om een rapport te maken over wat nodig was aan kerk en pastorie. (Net in dat jaar leverde Keij de door hem voor Rijkswaterstaat gebouwde Snellesluis op als start van de Zuidplaswerken!) Hij werd zelf opzichter over de restauraties in Moerkapelle, die uitgevoerd werden door een andere aannemer.

TOEGANKELIJKHEDEN VERBETERD DANKZIJ PCOB

Begin 2017 kreeg de HVN van de PCOB het overschot van de actie **'Zuidplas beweegt'**: zie Nieuwsbrief 74. Het geld is besteed voor het beter toegankelijk maken van de Oudheidkamer. Er werden twee oprijplaten voor bij dorpels aangeschaft. Verder kon ook de onverharde, vaak natte, vloer van de tweede hooiberg worden opgehoogd en door bestrating toegankelijk worden voor senioren met rollators! Daarbij is een leuk ogende kar buiten gezet. Deze behoort niet tot de kerncollectie van Nieuwerkerkse (agrarische) objecten. We kregen de kar ooit van de HVC, hij was van de failliete Haagse aannemer NV Habo, Radarstraat 1 daar en we koesteren hem dus wat tijdelijker dan de echte collectie.... In de hooiberg bleek houtworm te zitten en eigenaar Vestia liet dat behandelen.

NOG WAT HVN-HISTORIE EN CORRECTIE NIEUWSBRIEF 76

Feit is dat welzijnswethouder Maarten Molenaar op 6 april 1992 in café l'Espérance op de eerste HVN-ledenvergadering de statuten van de vereniging kreeg van voorzitter Auke Klaver. Een foto daarvan zit in HVN-plakboek 1. Zijn vrouw Eefje en hij waren er dus zeker bij (al was het in een andere rol en was bij de start van de Oudheidkamer hun rol groter dan bij die van de vereniging).

Op pag. 15 in Nieuwsbrief 76 is dankbaar de schenking van een speelgoedvrachtauto met een opschrift van Paul & Van Weelde door Jan Speksnijder vermeld. Ten onrechte werd vermeld dat hij een pottenbakker was en nog in Overschie woonde. Hij was daar al in 2016 overleden en was geen pottenbakker, maar keramist. Onze welgemeende excuses aan de familie!

WIM SCHUURS KONINKLIJK ONDERSCHIEDEN

In presentie van tweede voorzitter Kor van der Glas en vrijwilliger Educatie en Collectiebeheer Marijke Edel werd Wim Schuurs koninklijk onderscheiden. Dat decoreren gebeurde op 16 september 2017 in café *Rustwat* op Kortenoord door burgemeester Kats. Het was op het 60-jarig jubileum van de tafeltennisclub NTTC, was ook daardoor aangevraagd, maar graag ondersteund door de HVN. *Hart van Holland* vatte de reden kort samen: *'Schuurs krijgt het lintje ook voor zijn betrokkenheid bij de Historische Vereniging Nieuwerkerk aan den IJssel. Hij fotografeerde al meer dan achtduizend historische objecten.'*

HISTORISCHE RAADHUISOBJECTEN WELKOM IN OUDHEIDKAMER

'Wij kunnen in ieder geval wel toezeggen dat wij, als wij het fragment-raammozaïek (1929) en de gedenksteen (1987) niet behouden, ze dan aan de Oudheidkamer overdragen', zo mailde Renata Caminada, projectleider Huisvesting Gemeentelijke Organisatie, in april 2017. Wethouder Daan de Haas verbreedde die toezegging in september in de Oudheidkamer tot voor meer historia. Wethouder Rick van Woudenberg zei in november bij het 'subsidiegesprek' voor 2018 ook toe dat hij collega De Haas eraan zou herinneren. Bij die eindafwegingen zullen dan verder de Schielandkaart (1928), de Raadhuisletters (1930), het Vrouwenraadwandkleed 'Eenheid in verscheidenheid' (1988) en een kleed met het Raadhuis van 1928 horen. (Na de fusie in 2010 smeten Zuidplasambtenaren buiten het bestuur om het raadsgeschenk van 1988 - in glazen deuren gegraveerde Nieuwerkerkse wapens - vast de gemeentelijke glasbak in...!)

Dan zijn er ook nog inventarisobjecten zoals meubels en vitrines! In 1988 ontfermden ambtenaren zich daar graag over. Raadslid Sjef Mevis (D66) zei tóen voor hun prioriteit boven die van verenigingen fel: 'Ik voel me besodemieterd' (Zelfs in kopje in *Het Kanaal* van 31-8-1988). Hoe gaat dat nu?

In 1988 kwam er op gemeentekosten een buitenkunstwerk met een naar elkaar toe buigende ster en maan: 'De Dialoog' van de hemellichten was analoog aan die van gemeente en burgers! Makers waren Frans en Marja de Boer-Lichtveld uit Ouderkerk aan de Amstel (en het kostte in plaats van f60.000 wel f100.000).

Het bedrijfsleven was intussen door een welzijnsambtenaar telefonisch geprest om - met naamsvermelding - een carillon van f140.000 (18 klokken) te geven. Bewaren dus die buitenobjecten (ze mankeren in de bouwtekening, vandaar)!

OVER DE NIEUWERKERKSE DS DE MOL MONCOURT ALS STUDENT...

Lang na zijn vertrek uit de Goudse St. Jan publiceerde dr J.H. Gunning in 1935/1936 in *De Amsterdammer* zijn 'Herinneringen uit mijn leven'. Na zijn dood verscheen in 1940 hiervan een boek. Hoofdstuk XVI heet Gouda 1887-1891. Dat boek verkreeg het streekarchief in 2017. Het hoofdstuk over zijn Utrechtse studententijd geeft ook nieuwe informatie over ds De Mol Moncourt, die in Nieuwerkerk in 1889 met zijn kerkenraad met de doleantie meeging en vanwege psychische problemen toch níet de eerste gereformeerde predikant werd. Zijn naam prijkt op het predikantenbord in de dorpskerk. Zijn foto kwam nog in 'Zuidplas van polder naar gemeente' uit 2010!

Tegen 1880 was student Gunning in de Utrechtse Lange Nieuwstraat in de kost bij behanger De Leur. Daar was zijn tweede kamergenoot 'Jacques de Mol Moncourt, die later is gaan doleeren en tenslotte op Ermelo-Veldwijk verpleegd moest worden en er ook gestorven is.' Hij behield goede herinneringen aan hem. 'De Mol Moncourt kwam uit Groningen en ook dáár heb ik wel eens in zijn familiekring vertoefd. Reeds toen had Jacques iets overdrevens - hij kon in zijn morgengebed bepaald tobben over onze onwaardigheid en verdoemelijkheid, terwijl ik onwillekeurig snakte naar het versche kadetje, dat wij toen nog krijgen konden - maar een innig godzalige kerel was hij, die geen enkele lichtzinnigheid in woord of daad door de vingers zag. Hij heeft mij getrouwelijk vermaand.'

VEEL BELANGSTELLING VOOR HVN-FILM

Op 8 november 2017 vertoonde filmer Dick Groenendal voor de PCOB drie van de circa 170 Nieuwerkerkse video's van hem en de grote zaal van het Hervormd Kerkelijk Centrum zat vol. De grootste film was die van de 's-Gravenweg uit 1999. Die videofilm werd toen gemaakt in opdracht van de HVN en heet '**De 's-Gravenweg met de schouw**'. De première was ooit op de open middag van 2 oktober 1999. Ook de HVN gaat hem zeker weer eens vertonen!

SUBSIDIE VOOR 2018 GEÏNDEXEERD

De gemeentelijke jaarsubsidie is voor het eerst weer gegroeid: de bekende €9.560 + 1,4% prijsindexering = €9.694. Het is wel minder dan de op basis van het geraamde tekort voor 2018 onderbouwd gevraagde €10.600. Het resterend tekort - te dekken door extra inkomsten, bezuinigingen en evt. vanuit het vermogen(tje) - is dus €906. Meer bedrijfsdonateurs en leden zijn hard nodig!

NA 100 JAAR EINDE VAN BAKKERIJ DEN HOED OP DORPSSTRAAT 1

A.P. den Hoed uit een Bergambachtse familie vestigde zich vanuit Polsbroek op 1 april 1918 in Nieuwerkerk. Zoon Arie volgde hem op en diens zoon, de tweede Arie Pieter, deed dat in april 1972 weer. Er is geen opvolging en het echtpaar wordt een goede pensioentijd toegewenst, maar zo verdwijnt na een eeuw wel het fenomeen **Bakker Den Hoed**. Men zat altijd op dezelfde plek met nu al jaren het adres Dorpsstraat 1. Deze persfoto is van rond 1935. De eerste A.P. den Hoed was van 1938 tot 1958 ook voorzitter van het p.c.-schoolbestuur.

Gouden Pompstation Dorresteijn van Van Reeuwijk (1967)

Aan de Prins Alexanderlaan werd gestart met een noódpompstation. De Komkommerkerk aan 'de Laan' had nog een torentje. De HVN feliciteert het bedrijf (donateur!) alsnog van harte - en ook dank voor de foto's! (Kor van der Glas)

GEVRAAGD: VRIJWILLIGER-ACQUISITEUR LEDEN EN DONATEURS

Meld u aan bij een voorzitter (zie achterop). Blijft hard nodig!

Nieuwe leden:

- W. Graveland, Kerklaan 152, 2912 CL
- W. Chr. Barendsen, Seine 41, 2911 HG
- H.J. Steenwijk, Lelieveld 72, 2914 CD

Werf ook een lid!

CONTRIBUTIE

Wie voor 2018 nog niet betaalde wordt verzocht om nu de contributie over te maken. De minimumcontributie voor leden is in 2013 vastgesteld op €17,50, terwijl de minimum-donatie voor bedrijven €50 is. (Opzeggen kon tot 1 januari.)

Het bestuur verzoekt u om deze bijdrage over te maken op rekening **NL89 RABO 0345 2942 03**, onder vermelding van 'contributie 2018', waarvoor bij voorbaat dank!

Voor de belastingen: de HVN is een Culturele ANBI! Wie minimaal vijf jaar lang een gift in geld wil doen kan het formulier 'Overeenkomst Periodieke Gift' downloaden van www.hvnweb.nl. Het ingevulde formulier kunt u opsturen naar de penningmeester en u ontvangt het ondertekend retour. Hij informeert ook over gewenst legateren.

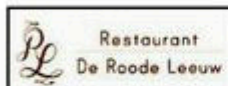
DE OUDHEIDKAMER WORDT MEDE MOGELIJK GEMAAKT DOOR:

Autobedrijf Van Reeuwijk

Makelaar Legendijk

Leefgoed De Olifant

Restaurant De Roode Leeuw (Capelle a/d IJssel)

Venrooy tandtechniek

TUINPLANTENCENTRUM
Van der Dussen

Tuinplantencentrum Van der Dussen

Hoogerwaard Advies & onderhoud

Bestuur Historische Vereniging Nieuwerkerk aan den IJssel

1^e en 2^e voorzitter

Johan Knoester, Irisveld 4, tel. 0180-315896, e-mail: johanknoester1@ziggo.nl

Kor van der Glas, Prins Mauritssingel 19, tel. 0180-319372,

e-mail: k.vd.glas@hetnet.nl

secretaris/redacteur Nieuwsbrief

Adri den Boer, Verzetstraat 76, 2912 CV, tel. 0180-314870,

e-mail: adri.den.boer@geo-info.nl

penningmeester/beheerder website

Piet Fokker, Margrietveld 14, tel. 0180-317245, e-mail: fokker@hvnweb.nl

Rekening NL89 RABO 0345 2942 03

t.n.v. Historische Vereniging Nieuwerkerk aan den IJssel

lid

Marjolein van Herwijnen, Eureka 20, 2912 AR, tel. 0180-332120,

e-mail: marjoleinvanherwijnen@kpnplanet.nl

Ereleden HVN

Maarten Molenaar (†) en Eefje Molenaar-van Rossum

Beheerder Oudheidkamer (agenda en sleutel)

Eefje Molenaar-van Rossum, 's-Gravenweg 6, tel. 0180-312228

Documentaire informatie Nieuwerkerkse geschiedenis:

- Streekarchief Midden-Holland, Klein-Amerika 20 te Gouda, zie www.samh.nl.

Ook Nieuwerkerkse gravenlijsten:

- www.online-begraafplaatsen.nl

De HVN wordt financieel gesteund door:

- gemeente Zuidplas (en komt met bijdragen en links voor op www.zuidplas.nl en www.zuidplaszwoongrenzeloos.nl)

